

LÍZINGY – NOVÝ PRÍSTUP

Leases – A New Approach

Miroslava Vašeková

V ostatnom období sa IASB (International Accounting Standards Board) a FASB (Financial Accounting Standards Board) sústreďujú na proces zlepšenia a zjednotenia pravidiel v súvislosti s účtovným (finančným) výkazníctvom, ktoré sú v pôsobnosti týchto rád. Jedným z najdôležitejších čiastkových projektov, ktorý je súčasťou spoločného projektu rád IASB a FASB známeho pod názvom „Memorandum of Understanding¹“ je aj oblasť lízingových vzťahov. **Cieľom tohto projektu je vytvoriť nový jednotný prístup k účtovnému zobrazeniu lízingu, ktorý by zabezpečil, že všetok majetok a záväzky, ktoré vznikajú v súvislosti s lízingovými zmluvami budú zobrazené vo výkaze o finančnej situácii (v súvahe).** Projekt Lízingy (Leases) bol do programu činností IASB zaradený v júly 2006. V marci 2009 bol vydaný dokument s označením „DP/2009/1 Leases – Preliminary Views“, ktorý rozprúdil širokú odbornú diskusiu, ktorá potvrdila dôležitosť a význam lízingových transakcií. Cieľom dokumentu bolo sumarizovať východiská nového prístupu vo vykazovaní lízingu, ktoré by boli upravené novým účtovným štandardom. Dokument mal tiež vysvetliť predbežné stanoviská k vykazovaniu rôznych typov lízingov v pripravovanom novom štandarde ako aj vytvoriť priestor, ešte vo fáze prípravy nového štandardu, na širšiu diskusiu o problémoch, ktoré sa s účtovaním a vykazovaním lízingu môžu spájať, čím sa sledovala čo najvyššia kvalita a odborná úroveň nového štandardu. Následne IASB a FASB (17. augusta 2010) na základe získaných reakcií a podnetov publikovali pre verejnosť komentár obsahujúci spoločné návrhy, po zapracovaní pripomienok odbornej verejnosti, zlepšujúce pravidlá vykazovanie lízingových transakcií, s možnosťou vyjadriť sa k tomuto prepracovanému návrhu do 15. decembra 2010. Celkovo sa uskutočnilo viac ako dvesto stretnutí, či už vo forme konferencií, diskusných fór, okrúhlych stolov či individuálnych stretnutí a to takmer vo všetkých dôležitých geografických regiónoch sveta ako sú Európa, Ázia, Amerika. V priebehu roka 2011 sa zatiaľ uskutočnilo 11 stretnutí pracovných skupín. Venovali sa témam a problémom, ktoré úzko súvisia s prípravou nového štandardu upravujúceho oblasť lízingov. V tabuľke č. 1 uvádzame chronologický prehľad pracovných stretnutí počas roka 2011 vrátane stručného popisu predmetu rokovania:

Tabuľka č. 1

19.01.2011 IASB	sumarizácia a zváženie ohlasov získaných v rámci reakcií na dokument „Leases“, ktorý bol zverejnený v auguste 2010, ako ďalších návrhov, ktoré boli predložené po zverejnení uvedeného dokumentu,
02.02.2011 IASB / FASB	definícia lízingu a kritériá na rozlíšenie lízingových zmlúv od servisných zmlúv (zmluvy o poskytovaní služieb),
16.02.2011 IASB / FASB	definícia lízingu, druhy lízingu, definícia špecifického majetku, majetok dodávaný ako vedľajší pri poskytovaní špecifických služieb, časti (súčasti) väčšieho majetku, právo rozhodovať o používaní majetku, variabilné lízingové platby, garantovaná zostatková hodnota,

¹ The “Memorandum of Understanding” je dohoda medzi FASB (Financial Accounting Standards Board) a IASB (International Accounting Standards Board) prepracovať existujúce štandardy finančného (účtovného) vykazovania (US GAAP a IFRS) na plne kompatibilné štandardy v čo najkratšom časovom horizonte a koordinovať svoje budúce pracovné programy tak, aby sa dosiahnutá kompatibilita udržala a zabezpečila aj do budúcnosti.

02.03.2011 IASB / FASB	aplikácia modelu „right-of-use“ na všetky lízingové zmluvy, oblasti pôsobnosti nového štandardu,
14.03.2011 IASB / FASB	kritériá na rozlišovanie medzi lízingom a nákupom alebo predajom, účtovanie nákupných opcií a krátkodobých prenájmov,
21.03.2011 IASB / FASB	začiatok versus otvorenie, diskontná miera, začiatkové priame náklady, samostatný lízing, non-lease komponenty, spätný lízing,
12.04.2011 IASB / FASB	lízingové platby ovplyvnené indexom alebo úrokovou mierou, precenenie,
12.05.2011 IASB	prípravné stretnutie o témach, ktoré budú predmetom rokovania s FASB na nasledujúcom spoločnom stretnutí,
17.05.2011 IASB / FASB	pokračovanie v rokovaní, hlavné oblasti: účtovanie u prenajímateľa, účtovanie u nájomcu, zmeny v lízingových zmluvách po dátume začatia lízingu, prehodnotenie opcií v lízingových vzťahoch, prehodnotenie diskontnej miery,
01.06.2011 IASB / FASB	kurzové rozdiely vo vzťahu k lízingu, zníženie hodnoty, precenenie, garantovaná zostatková hodnota,
13.06.2011 IASB / FASB	lízingové zmluvy v súlade so Shariah ² , účtovanie u prenajímateľa, podnájmy a krátkodobé líziny,
20.07.2011 IASB / FASB	diskusia o znovu zverejnení návrhu nového štandardu, účtovanie u prenajímateľa, účtovanie lízingových platieb, ktoré sú ovplyvnené indexom alebo úrokovou mierou, účtovanie derivátov, ktoré sú súčasťou lízingových zmlúv, vykazovanie a zverejňovanie na strane nájomcu, výkaz o finančnej situácii a prehľad peňažných tokov nájomcu.

Proces prípravy a tvorby nového štandardu sa vzhľadom na veľké množstvo pripomienok predĺžil a pôvodný predpokladaný termín uztvorenia tohto projektu bol posunutý z júna 2011 na koniec roka 2012.

zdroj: <http://www.ifrs.org/Current+Projects/IASB+Projects/Leases/Leases.htm>

Oblasti, ktorým sa venoval dokument „Leases – Preliminary Views“ a ktoré boli následne predmetom verejnej diskusie sú:

1. Základné informácie: cieľ diskusného dokumentu, problémy s existujúci štandardmi upravujúcimi lízing vrátane popisu súčasného účtovného modelu a špecifikácia jeho slabých miest, história projektu.

² Shariah je kódex správania alebo náboženského práva v islame. Najvýraznejším rozdielom medzi finančnými produktmi v súlade so Shariah a bežnými produktami finančných trhov je zákaz úrokov. Princíp je založený na tom, že je neprijateľné, aby sa zvýšenie hodnoty dosiahlo iba tým, že sa hodnota požičia inej osobe. Avšak, Shariah nezakazuje návratnosť kapitálu v prípade, že poskytovateľ je ochotný podieľať sa na rizikách produktívneho podniku. Shariah vo všeobecnosti zakazuje transakcie, ktoré zahŕňajú úrok, gamblerstvo, špekulácie, neetické investície, zmluvné podmienky transakcie, ktoré zahŕňajú neistoty, podvod, dvojznačnosť či nejasnosť a vyvolávajú špekulácie.

2. Rozsah pôsobnosti štandardu o účtovnom zobrazení lízingu: predbežné návrhy na rozsah pôsobnosti, obmedzenie rozsahu pôsobnosti štandardu – vylúčenie špecifických druhov majetku (obežný majetok, krátkodobý majetok).
3. Prístup k účtovaniu u nájomcu: analýza práv a povinností vyplývajúcich z jednoduchého lízingu, aplikácia definícií majetku a záväzku, nový prístup, účtovanie zložitejších lízingov.
4. Prvé ocenenie: ocenenie záväzku platiť nájomné, ocenenie práva používať majetok.
5. Následné ocenenie: následné ocenenie záväzku platiť nájomné, prístup fair-value, prístup založený na odpisoch, prehodnotenie prírastkovej výpožičkovej miery, účtovné zobrazenie zmien v odhadovaných peňažných tokoch, následné ocenenie práva používať majetok, zníženie hodnoty.
6. Líziny s opciou: rozlíšenie lízingov s termínovanou opciou, stanovenie doby lízingu, faktory, ktoré sa berú do úvahy pri stanovení doby lízingu, prehodnotenie doby lízingu, líziny s nákupnými opciami, využitie prístupu na líziny s nákupnou aj predĺženou opciou.
7. Podmienené nájmy a garantovaná zostatková hodnota: rozpoznanie, oceňovanie, a prehodnotenie podmienených nájmov, účtovanie zmien v záväzkoch platiť nájomné, rozpoznanie, oceňovanie a prehodnotenie garantovanej zostatkovej hodnoty.
8. Vykazovanie: vykazovanie záväzku platiť nájomné vo výkaze finančnej situácie, vykazovanie práva používať majetok vo výkaze finančnej situácie, výkaz ziskov a strát, prehľad peňažných tokov, dôsledky navrhovaných zmien na vykazovanie v účtovnej závierke.
9. Ďalšie oblasti účtovania u nájomcu: načasovanie začiatku, predaj a spätný prenájom, začiatkové priame náklady, líziny obsahujúce zmluvy o poskytovaní služieb.
10. Účtovanie u prenajímateľa: aplikácia modelu „right-of-use“ („právo používať“) u prenajímateľa, lízingová zmluva prenáša časť prenajatých položiek, záväzky a zostatková hodnota majetku u prenajímateľa, výnosy, lízingová zmluva vytvára nové právo a záväzok, podnájmy, dodatočné rady ako použiť existujúce pravidlá účtovania lízingu u prenajímateľa na účtovanie podnájmov.

Veľká pozornosť a čas, ktorý je tak zo strany IASB ako aj FASB venovaný problematike lízingu vyplýva z jeho postavenia v súčasnej hospodárskej praxi. Lízing sa stal dôležitým nástrojom financovania podnikateľských aktivít v podstate vo všetkých krajinách. Táto skutočnosť viedla k potrebe pripraviť nové jednotné pravidlá na účtovné zobrazenie lízingu v účtovných závierkach jednotlivých účastníkov lízingových vzťahov, s cieľom zabezpečiť pre používateľov informácií z účtovnej závierky kompletne a zrozumiteľné informácie. K rozhodnutiu zaradiť do projektu Memorandum of Understanding problematiku lízingu prispela aj kritika existujúceho modelu účtovného zobrazenia lízingu. Kritika bola smerovaná hlavne na možnosť ovplyvnenia podmienok, ktoré hrajú kľúčovú úlohu pri klasifikácii lízingu na finančný lízing a operatívny lízing, čo sú dva základné modely účtovného zobrazenia lízingu podľa súčasne platných štandardov. Práve existencia dvoch diametrálne odlišných modelov účtovného zobrazenia lízingu v končenom dôsledku môže spôsobiť, že dve podobné lízingové transakcie budú v účtovnej závierke zobrazené rôzne, čo následne môže mať negatívny dopad na používateľov informácií z účtovnej závierky. Existujúce štandardy však poskytujú možnosti, ako si zúčastnené subjekty môžu prispôbiť východiská a na ich základe sklasifikovať lízing podľa svojich vlastných preferencií. V prípade, že je lízing sklasifikovaný ako operatívny, bez ohľadu na jeho časový horizont t.z. aj dlhodobý operatívny lízing, v účtovnej závierke v súvahe sa informácie o výške záväzkov či hodnote prenajatého majetku nenachádzajú vôbec. Odborná verejnosť vrátane audítorov kritizovala existujúci model, najmä kvôli jeho komplikovanosti, ktorá spočíva v náročnom posúdení a sklasifikovaní lízingovej

transakcie. Uvedené skutočnosti sú v dokumente „Leases – Preliminary Views“ uvedené ako hlavné nedostatky existujúceho stavu a predstavujú dôvody na prípravu nového štandardu.

Abstrakt

IASB a FASB v rámci projektu konvergencie v súčasnosti platných súborov pravidiel pre finančné (účtovné) vykazovanie, IFRS a US GAAP, od roku 2006 pracujú aj na projekte Lízingy, výsledkom ktorého by mal byť nový štandard upravujúci oblasť lízingových transakcií. Hlavným cieľom projektu je vytvoriť nový jednotný prístup k účtovnému zobrazeniu lízingov, ktorý by zabezpečil, že všetok majetok a každý záväzok vyplývajúci z lízingového vzťahu bude prezentovaná v účtovnej závierke vo výkaze o finančnej situácii (súvahe). Spoločné východiská rady prezentovali v dokumente s názvom „Leases – Preliminary Views“ v marci 2009. Odborná verejnosť mala možnosť vyjadriť sa k predloženým návrhom a čo využila až v takej miere, že rady a auguste 2010 vydali doplnené a prepracované východiská a celý proces sa zopakoval, pričom sa musel posunúť pôvodný termín ukončenia projektu. Podľa aktuálneho pracovného plánu IASB je predpokladaný termín vydania nového štandardu rok 2012.

Kľúčové slová: Lízingy – nový štandard, Lízingové zmluvy, nový prístup „Right-of-use“

Summary

IASB and FASB prepare joint proposals to improve the reporting of lease contracts. The aim of the project is to develop a new single approach to lease accounting that would ensure that all assets and liabilities arising under lease contracts are recognized in the statement of financial position (balance sheet). This project IASB started in July 2006, as a part of work programme within IASB and FASB convergence project. Boards published a document “Leases – Preliminary Views” in March 2009. After the first period of discussion, closed in July 2009, was in August 2010 published an exposure draft “Leases”. The IASB and the FASB discussed several issues in 2011 (the definition of a lease, how to distinguish between a lease contract and a service contract, and other). According to work plan IASB target date is 2012.

Key words: New Lease Accounting Standard, Lease Contracts, New Approach “Right-of-use”

JEL klasifikácia: M40, M41

Použitá literatúra

- [1] <http://www.ifrs.org/Current+Projects/IASB+Projects/Leases/Leases.htm>
- [2] <http://www.fasb.org>
- [3] <http://www.finance.gov.sk>

Kontakt

Miroslava Vašková, Ing., PhD., Katedra účtovníctva a audítorstva, FHI EU v Bratislave, Dolnozemska cesta 1/b, 852 35 Bratislava, tel.: +421 2 67 295 778, miroslava.vasekova@euba.sk